

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
148 00 Praha 4

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/774/2017 - 18

Praha 22. 1. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 21. 7. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci zaplacení částky ve výši 14.232 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele ze dne 27. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/774/2017 – 12, proti nálezu finančního arbitra ze dne 13. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/774/2017 – 10, takto:

Námitky navrhovatele, doručené finančnímu arbitrovi dne 27. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/774/2017 - 12, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 13. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/774/2017 - 10, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy spolu s úroky z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 13. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/774/2017-10 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 12. 1. 2010 pojistnou smlouvu č. označenou jako *JUNIOR Invest*, s počátkem pojištění dne 1. 2. 2010 a pojistnou dobou 18 let (do 26 let věku pojištěného dítěte), s pojištěním pro případ smrti nebo dožití pojištěného dítěte, s pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 30.000 Kč a celkovým běžným pojistným ve výši 2.275 Kč měsíčně, s účinností od 1. 4. 2010 pak 2.154 Kč měsíčně.

Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ŽP-VPP-SLUP-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a doplňkové pojistné podmínky pro životní pojištění ŽP-DPP-SLUP-0001 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

V řízení finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3 odst. 1 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně-technických zásad pojistitele“ a čl. 1 bod 1 odst. 5 a 6 Doplnkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného, že „1.5. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.6. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně-technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného“ a čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek upravující odkupné tak, že „[v]ýší odkupného pojistitel stanoví podle pojistně-technických zásad“ ve spojení s čl. 1 bodem 8.3 Doplnkových pojistných podmínek, že „[o]dkupné se určuje jako část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně-matematickými metodami k datu zániku pojištění“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr dospěl k závěru, že nemůže vyhovět návrhu Navrhovatele na zaplacení požadované částky. V části týkající se pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění dětí (pojištění smrti následkem úrazu, pojištění trvalých následků úrazu včetně progresivního plnění, pojištění trvalé invalidity následkem úrazu, pojištění doby nezbytného léčení úrazu) řízení zastavil.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel nesouhlasí s Nálezem v plném rozsahu.

Navrhovatel namítá, že doplňková pojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou být sjednána samostatně, jak potvrzuje rovněž text samotné Pojistné smlouvy (čl. 1 bod 6. 2. Doplnkových pojistných podmínek). Pakliže finanční arbitr dovedl neplatnost Pojistné smlouvy v části životního pojištění, je podle názoru Navrhovatele povinen zkoumat její oddělitelnost od zbytku smlouvy sjednávajícího další pojištění, když posouzení oddělitelnosti jednotlivých částí je pouze otázkou právní, nikoli sporem ohledně jiného než životního pojištění. Navrhovatel je přesvědčen, že je nutné konstatovat neplatnost celé Pojistné smlouvy a provést vypořádání bezdůvodného obohacení v plném rozsahu, tj. bez vyloučení pojistného na neživotní pojištění. Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr zrušil výrok I. Nálezu.

Ačkoli Navrhovatel zřejmě souhlasí s dovozením absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, rozporuje závěr finančního arbitra o neodělitelnosti ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od ostatních částí Pojistné smlouvy, namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil podstatné náležitosti Pojistné smlouvy, když neshledal neplatnost některé z nich, a dále, že finanční arbitr ignoroval další neplatná ujednání Pojistné smlouvy, zejména ujednání o inkasních nákladech, poplatku za správu portfolia, za evidenci

podílových jednotek a jiných srážkách, jakož i další skutečnosti, které rovněž způsobují neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá neplatnost Pojistné smlouvy pro absenci podstatné náležitosti smlouvy (neurčitost rozsahu pojistného plnění), způsobené rozporem mezi písemným obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, když Instituce od počátku pojištění snižovala kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční, správní a inkasní náklady a o rizikové pojistné a teprve zbývající částku alokovala do kapitálové hodnoty, ačkoliv Navrhovatel podle Pojistné smlouvy žádný takový závazek vůči Instituci neměl (k úhradě počátečních, správních a inkasních nákladů a rizikového pojistného) a byl přesvědčen, že alokoval 100 % pojistného do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů, pojistné podmínky přitom neumožňují snižování této kapitálové hodnoty o náklady a poplatky, přesto je Instituce v rozporu s Pojistnou smlouvou a pojistnými podmínkami účtovala.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nevypořádal s tvrzením Navrhovatele, že nebyl informován o nákladové struktuře produktu a že byl mylně informován o spořicí charakteru Pojistné smlouvy. Navrhovatel finančnímu arbitrovi vytýká, že neopatřil důkazy ke kampani „Takové lepší spoření“ a že se nevyjádřil k rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Co 430/2017 – 190.

Navrhovatel namítá, že se Instituce obohatila na úkor Navrhovatele úmyslně a opakovaně odkazuje na rozpor Pojistné smlouvy se skutečnou vůlí Instituce, která nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném v Pojistné smlouvě, a vědomost Instituce o nesjednání nákladové struktury, neboť to byla právě Instituce, kdo formuloval text Pojistné smlouvy. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaného dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem (o pojišťovnictví a ochraně spotřebitele) a byla tak srozuměna s tím, že od Navrhovatele přijímá bezdůvodné obohacení.

Navrhovatel namítá, že pro posouzení mravnosti námitky promlčení vznesené Institucí finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Finanční arbitr podle názoru Navrhovatele pominul skutečnost, že Instituce (úspěšně) vznesla námitku promlčení ve vztahu k plnění, které by jí nikdy nenáleželo ani v případě, že by Pojistná smlouva byla platná (část pojistného alokovaná do kapitálové hodnoty negarantované). Navrhovatel v této souvislosti zdůrazňuje rovněž zásady poctivosti a dovolání se právní jistoty v dobré víře. Navrhovatel dovozuje, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy.

Navrhovatel namítá nesprávný postup finančního arbitra při zúčtování v režimu § 457 starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002 (*poznámka finančního arbitra - Navrhovatel nesprávně uvádí 29 Cdo 52/2002*), když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel argumentuje tím, že pohledávky se vypořádávají k okamžiku jejich vzniku, tedy k okamžiku, kdy nemohou být promlčené. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na stanovisko JUDr. Ivany Janů v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05. Podle Navrhovatele tak finanční arbitr nejprve z úřední povinnosti provede vzájemné zúčtování všech plnění z neplatné Pojistné smlouvy a stanoví rozdíl (saldo), který uloží k úhradě té ze stran, která plnila méně, tj. v posuzovaném případě Instituci částku 14.232 Kč. Teprve proti takto stanovenému rozdílu (saldu) může Instituce vznést námitku promlčení.

Navrhovatel vznáší námitku promlčení vůči nárokům Instituce z neplatné Pojistné smlouvy a zdůrazňuje, že proti němu Instituce dosud neuplatnila žádné pohledávky.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce se neztotožňuje s Námitkami Navrhovatele, ani s finančním arbitrem dovozenou absolutní neplatností Pojistné smlouvy, a trvá na svých dosavadních vyjádřeních v řízení. Instituce je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy a namítá, že se na úkor Navrhovatele bezdůvodně neobohatila, natož pak úmyslně.

Instituce argumentuje, že se Navrhovatel s obsahem smlouvy seznámil, včetně nákladové struktury, která vyplývá jak z Všeobecných pojistných podmínek, tak Doplňkových pojistných podmínek, o pojistně technických zásadách nebyla Instituce povinna Navrhovatele informovat.

Pro případ skutečné neplatnosti Pojistné smlouvy považuje Instituce zúčtování vzájemných pohledávek provedené finančním arbitrem v Nálezu za souladné se zákonem a ustálenou judikaturou. Instituce se ztotožňuje i se závěrem finančního arbitra, že námitka promlčení vznesená Institucí není v rozporu s dobrými mravy. Naopak, Instituce nesouhlasí s posouzením počátku běhu subjektivní promlčecí doby na straně Navrhovatele, neboť podle jejího názoru měl Navrhovatel veškeré informace potřebné pro případný závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy k dispozici již v době jejího uzavření.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasně podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal

v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci a její složitosti je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy, jak mu ukládá § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, respektoval přitom zásadu legitimního očekávání (§ 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1 Příslušnost finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi je vymezena příslušnost finančního arbitra tak, že *„[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění“*.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl., resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití), současně je Pojistnou smlouvou sjednáno také pojištění zproštění od placení pojistného a úrazové pojištění dětí. Tato neživotní pojištění konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr není příslušný řešit platnost pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění dětí v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu těchto pojištění. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o kterémkoli z těchto neživotních pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění

rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 Listiny práv a základních svobod, který stanoví, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části pojištění zproštění od placení pojistného a úrazové pojištění dětí zastavil.

5.2 Absolutní neplatnost Pojistné smlouvy a neopatření dalších důkazů

Protože finanční arbitr shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost nákladové struktury, již se dále nezabýval dalšími tvrzenými vadami smluvní dokumentace a předmluvní fáze, z kterých Navrhovatel dovozoval taktéž neplatnost Pojistné smlouvy, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr tak činil v souladu s již citovaným názorem Ústavního soudu na jednotlivé vypořádání všech námitek účastníků řízení (rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08), který doplňuje (potvrzuje) bohatá a konstantní judikatura obecných soudů.

Finanční arbitr nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel, když Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

Finanční arbitr odkazuje, že mu zákon neukládá automaticky provést všechny důkazy, které účastník navrhl nebo předložil, obzvláště za situace, kdy již provedené důkazy, resp. shromážděné podklady umožňují věc spravedlivě a komplexně posoudit. Finanční arbitr v odůvodnění Nálezu popsal, na základě jakých skutkových zjištění vyplývajících z předložených podkladů dospěl k učiněným závěrům, současně své právní závěry řádně odůvodnil a podložil judikaturou obecných soudů.

5.3 Námitka promlčení nároků Navrhovatele v rozporu s dobrými mravy a úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce

K námitce promlčení v rozporu s dobrými mravy Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že „[u]platnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marně uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Z předložených podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námítky promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítky promlčení s dobrými mravy.

Pokud jde o Navrhovatelem tvrzené úmyslné obohacení Instituce, odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který judikoval, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.*“

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by tedy šlo pouze v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Ze shromážděných podkladů však finanční arbitr nezjistil, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy, nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Pro tento závěr není relevantní, že Instituce byla od určité doby seznámena se závěry České národní banky vyjádřenými v úředním sdělení, neboť se nejednalo o zhodnocení konkrétní Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce v případě pojistné události nebyla připravena plnit. Instituce v průběhu trvání pojištění vyplatila Navrhovateli mimořádné výběry, když jejich zpoplatnění a výši Navrhovatel nijak nerozporoval, a ukončila pojištění na základě výpovědi Navrhovatele tak, jako by byla platná (Instituce vypočetla odkupné podle pojistné technických zásad tak, že po zohlednění mimořádných výběrů a započtení všech pohledávek, dospěla k závěru o výši odkupného rovné 0 Kč).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 918/2006, že „*[c]ílem právní úpravy institutu promlčení v občanskoprávních vztazích je pobízet oprávněný subjekt (věřitele) pod určitou sankcí k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. v přiměřených - promlčecích - dobách u soudu a tak, aby donekonečna (a tedy neúnosně) nemohl oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu (dlužníka). Smyslem institutu promlčení je čelit vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a povinností provázených často i jejich určitou nejistotou, nejasností a pochybností. Má-li možnost promlčení nároku plnit pobídkovou funkci vůči věřiteli, pak zároveň přispívá k tomu, aby dlužník nebyl po časově neomezenou dobu vystaven ze strany věřitele hrozbě podání úspěšné žaloby.*“

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět k právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „*...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Finanční arbitr uzavírá, že nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, ani že by přijímala pojistné od Navrhovatele s úmyslem se bezdůvodně obohatit. Nelze opomenout, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává neplatnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za jiným účelem než jako obranu proti uplatněnému nároku.

Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani námitka Navrhovatele, že část zaplaceného pojistného, jehož promlčení Instituce úspěšně namítla, bylo alokováno do kapitálové hodnoty negarantované, vůči které nebyla Instituce oprávněna započítávat si své pohledávky. Pro účely vypořádání bezdůvodného obohacení je irelevantní dělení a spotřeba jednotlivých složek pojistného, když plnění Navrhovatele, kterým se Instituce na základě neplatné Pojistné smlouvy bezdůvodně obohacovala, představovalo sjednané pojistné jako celek.

Finanční arbitr proto trvá na promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy v tříleté objektivní promlčecí době.

5.4 Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení nároků Instituce

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce se na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel na úkor Instituce mimořádnými výběry z Pojistné smlouvy.

Navrhovatel v námitkách nově vznesl námitku promlčení práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy od Navrhovatele. Finanční arbitr se proto musel touto námitkou nově zabývat (Instituce se s námitkou promlčení vznesenou Navrhovatelem seznámila dne 10. 12. 2018, kdy jí byly doručeny Námitky Navrhovatele).

Finanční arbitr považuje vznesení námitky promlčení v odvolacím řízení za přípustné za předpokladu, že závěry o promlčení práva vyplývají ze skutečností, jež vyšly najevo nebo byly zjištěny v prvoinstančním řízení (srov. závěry Nejvyššího soudu např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, rozsudku ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 917/2003 nebo v usnesení ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 364/2005).

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 21. 7. 2017. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovateli podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku („Uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí“), staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Z výše citovaného ustanovení § 112 starého občanského zákoníku vyplývá, že ke stavení promlčecí doby dochází pouze přímým uplatněním práva, jež se promlčuje. V posuzovaném případě vystupuje Navrhovatel jako věřitel z bezdůvodného obohacení Instituce ve vztahu k pojistnému, placenému Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy, a Instituce

vystupuje jako věřitel ve vztahu k Navrhovateli poskytnutému mimořádnému výběru a odkupnému. Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a uplatnit tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, pouze Navrhovatel. Jinak řečeno promlčecí doba se zahájením řízení Institucí nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, které Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy poskytla.

Jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005: „*[v]ěřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její běh pokračuje*“, promlčecí doba se může věřiteli stavět i uplatněním kompenzační námitky. Instituce však v řízení kompenzační námitku vůči Navrhovateli neuplatnila, a tak ani tímto úkonem nezastavila běh promlčecí doby svého práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že „*[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.*“

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá, resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že „*[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.*“

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že

- a) Navrhovatel na základě Pjistné smlouvy uhradil Instituci celkové pojistné na životní pojištění ve výši 131.709,60 Kč;
- b) Navrhovatel v období od 21. 7. 2014 do zániku pojištění (doba rozhodná pro posouzení pomlčení nároků Navrhovatele) uhradil Instituci pojistné na životní pojištění ve výši 29.131,46 Kč;
- c) Instituce vyplatila Navrhovateli na základě jeho žádosti dne 25. 5. 2015 mimořádný výběr ve výši 120.854 Kč a dne 23. 10. 2015 mimořádný výběr ve výši 11.628 Kč;
- d) pojištění založené Pjistnou smlouvou zaniklo na základě žádosti Navrhovatele dne 20. 11. 2015 bez výplaty odkupného, resp. Instituce vyčíslila odkupné při zániku pojištění ve výši 0 Kč z důvodu již dříve provedených mimořádných výběrů.

Finanční arbitr zjistil, že se Instituci ke dni vydání tohoto rozhodnutí promlčelo právo na vydání bezdůvodného obohacení v podobě obou mimořádných výběrů poskytnutých Navrhovateli na základě neplatné Pjistné smlouvy, neboť je Instituce vyplatila dne 25. 5. 2015, resp. dne 23. 10. 2015, a podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tak promlčecí doba k těmto poskytnutým plněním uplynula za tři roky od jejich poskytnutí, tj. dne 25. 5. 2018, resp. 23. 10. 2018 (finanční arbitr nezjistil důvody pro použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ani pro použití desetileté objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 starého občanského zákoníku).

Finanční arbitr současně nezjistil, že by námitka promlčení vznesená Navrhovatelem v rámci námitkového řízení byla bezdůvodná ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2706/2016, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2836/2015, neboť skutkový stav zjištěný v řízení o Nálezu

umožňuje najisto postavit délku objektivní promlčecí doby práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení.

Po zohlednění námítky promlčení vznesené Navrhovatelem v námitkovém řízení, novým přepočtem zúčtování vzájemných nepromlčených pohledávek vychází, že by Instituce měla zaplatit Navrhovateli peněžité plnění ve výši 29.131,46 Kč, které odpovídá nepromlčenému zaplacenému pojistnému na životní pojištění v období od 21. 7. 2014 (tj. tři roky před zahájením řízení před finančním arbitrem) do zániku pojištění.

Finanční arbitr však současně nemůže přehlédnout, že v případě, že by plnění Navrhovateli v této výši přiznal, obdržel by Navrhovatel v konečném důsledku od Instituce víc peněžních prostředků, než na Pojistnou smlouvu v části týkající se životního pojištění kdy zaplatil. Navrhovatel totiž na Pojistnou smlouvu v části týkající se životního pojištění zaplatil celkem (bez ohledu na promlčení) částku ve výši 131.709,60 Kč, když plnění vyplacená Institucí by v takovém případě (bez ohledu na promlčení) představovala částku 161.613,46 Kč (mimořádný výběr 120.854 Kč + mimořádný výběr 11.628 Kč + vrácení nepromlčeného pojistného 29.131,46 Kč).

Takový postup by odporoval zákonu, když podle § 457 starého občanského zákoníku obecně platí, že každý z účastníků řízení má v případě neplatnosti smlouvy vydat druhému pouze to, „*co podle ní dostať*“, nikoli tedy více (tím není dotčeno ustanovení § 458 odst. 2 starého občanského zákoníku, případně právo na příslušenství pro případ prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení).

Stejně tak finančním arbitrem v Nálezu citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, potvrzuje, že účastník neplatné smlouvy se může „...*úspěšně domoci (ve smyslu ustanovení § 457 obč. zák.) jen vrácení toho, oč plnění, které sám poskytl, přesahuje plnění, které obdržel od druhé smluvní strany*“, tzn. i Nejvyšší soud vyjádřil maximální výši bezdůvodného obohacení odpovídající plnění, který tento účastník smlouvy na neplatnou smlouvu druhé straně poskytl.

Přitom peněžní plnění Instituce v podobě výplaty mimořádných výběrů je nutné poměřovat pouze s pojistným zaplaceným na životní pojištění (finanční arbitr by tak musel činit i v případě, že by neměl omezenou příslušnost řešit spory jen ze životního pojištění), neboť Instituce právě jen v rámci samostatného životního pojištění vytváří rezervotvornou složku pojištění v podobě kapitálové hodnoty, ze které probíhá vedle výplaty pojistného plnění výplata mimořádných výběrů, tak případného odkupného. Uvedené potvrzuje rovněž článek 2.5 ve spojení s článkem 5.2 Doplnkových pojistných podmínek („*2.5. Kapitálovou hodnotou se rozumí aktuální hodnota pojištění ... Kapitálová hodnota se snižuje k 1. dni každého zúčtovacího období o rizikové pojistné za základní pojištění, počáteční a správní náklady a poplatky. Kapitálová hodnota se zvyšuje o zaplacené pojistné ... Dále se kapitálová hodnota může snižovat o mimořádné výběry*“ a 5. 2. „*Pojistník je oprávněn požádat o mimořádný výběr z kapitálové hodnoty...*“).

Finanční arbitr proto musí při zúčtování vzájemných nepromlčených pohledávek v námitkovém řízení maximální možnou výši bezdůvodného obohacení tak, jak plyne ze zákona i judikatury, zohlednit.

Jelikož Navrhovatel v souvislosti s Pojistnou smlouvou obdržel ještě před zahájením řízení před finančním arbitrem více, než na ni sám zaplatil - součet provedených mimořádných výběrů Navrhovatele činí 132.482 Kč oproti Navrhovatelem zaplaceným 131.709,60 Kč – nemůže finanční arbitr Navrhovateli v řízení přiznat jakékoli další plnění.

Finanční arbitr se tak vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ohledně proběhlých plateb a zákonnému a judikatornímu předpokladu v Nálezu vůbec nemusel zabývat vznesenými námitkami promlčení a zúčtováním vzájemných nároků a mohl návrh Navrhovatele v plném rozsahu zamítnout pouze se stručným odůvodněním, že se Navrhovatel nemůže úspěšně

domáhat zaplacení peněžních prostředků, které přesahují částku, kterou na Pojistnou smlouvu sám uhradil.

Finanční arbitr se přesto, vzhledem k obsáhlé argumentaci obou účastníků řízení, jednotlivými námitkami podrobně zabýval. Nicméně, finanční arbitr nemohl ani na základě v Nálezu zvolené argumentace dospět k jinému závěru, než že Navrhovateli nemůže přiznat žádné plnění, a to ani Navrhovatelem „sníženou“ požadovanou částku ve výši 14.232 Kč.

Vzhledem k výše uvedenému proto finančnímu arbitrovi nezbývá než zamítavý výrok II. Nálezu potvrdit a dále se v rozhodnutí o námitkách již nezabývat dalšími námitkami Navrhovatele týkajícími se nesprávného postupu finančního arbitra při zúčtování provedeném v Nálezu atp.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli z důvodu neplatné Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem, a setrvává tak na svém právním závěru, že ačkoli je Pojistná smlouva neplatná, Navrhovatel již od Instituce obdržel více, než na ni sám zaplatil a Instituce tak není povinna vydat Navrhovateli požadované bezdůvodné obohacení s příslušenstvím.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručení nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28eggh
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

